

САДРЖАЈ

- Амерички Kriss super V
Кривудаџи аутомат 2
- Самоходна хаубица ATMOS 2000
Улазак у друштво моћних 5
- Безбедносна опрема 2010
Сигурност транспортног крвотока 8
- Словачко лако оклопно возило
Фамилија алигатор 12
- Бацач граната XM-25
Интелигентни новајлија 18
- Противоклопни бацач РПГ-7
Легенда на бојном пољу 20
- Индијски школски авион НЈТ-36 ситара
Млазна звезда 23
- Вишенаменски авион москито
Борбени комарац 27

Уредник прилога
Мира Шведић

Кривудаџи аутомат

Нови аутомат Kriss Super V, који је добио назив по индонезанском кривудаџи ножу јер има такав вијугав изглед, омогућава бољу прецизност и груписање погодака на мети и пружа стрелцу већу ефикасност приликом брзе паљбе на блиском растојању

Већу ватреним оружјем, ако се изузму јуришне пушке и то у Bull Pup конструкцији, аутомати су најмлађи и имају најкраћу историју. Појавили су се крајем Првога светскога рата и због својих почетних могућности доживели су за кратко време веома велики концепцијски и технолошки развој. Упркос свему, високи војни стручњаци, а и аналитичари, неколико пута су им

предвиђали крај, тврдећи да су се тактичке околности толико измениле да аутоматима у таквом борбеном окружењу нема места. Међутим, живавост тог оружја је задивљујућа – оповргли су све лоше прогнозе. То не треба да чуди јер та врста оружја има веома велику ватрену моћ, једноставна је за манипулацију и обуку, употребљава распрострањену пиштољску муницију и јефтина је за израду

не руке, и нарavno, монтажу широког спектра додатне опреме.

Корак даље у поштовању захтева отишла је америчка компанија Transformational Defence Industries (TDI), која је у већинском власништву познате швајцарске фирме Gamma Industries. Компанија се углавном бави развојем и усавршавањем специфичних оружја и опреме које искључиво користе владе агенције и службе.

Конструкциона решења

У априлу 2007. у јавност су први пут продрле слике и информације о новом оружју. Пројектом је руководио Тим Линздеј (Tim Lindsey) и то експериментално оружје већ је тада била у одмаклој фази развоја. Реч је о аутомату који је тада доносио новине у конструкцијском решењима тога типа оружја. Током развоја добио је занимљиво име – Kriss Super V, по индонезанском кривудаџу ножу који се користи на Малајском архипелагу. Тај змијолики нож незаобилазни је део фолклора, а ново оружје добило је име управо због истог начина вијугања – кривудања.

Намера конструктора била је да омогући стрелцу потпуну контролу над оружјем приликом рафалне паљбе у полуаутоматском и аутоматском режиму, док испалјује те-

Слабији трзај

Током многобројних испитивања која је спровела фирма TDI, почетком маја 2006. урађена су и мерења којима је утврђено да ново оружје Kriss има 15 пута мањи импулс трзања од пиштоља M1911 у калибру .45 ACP, чак 13 пута слабији трзај од пиштоља Beretta 92F, и више од три пута слабији трзај од аутомата HK MP5 у калибру 9 мм пара.

Друго решење представља нови део који се до сада није појављивао као посебан на оружју, а реч је о једном противтегу који је много иновативнији. Конструктори тог аутомата искористили су кретање противтега, који је спојен са затварачем и има улогу да успори трзај оружја. Следећа иновација повезана је са претходном, а представља кретање противтега под променљивим углом наниже, што механички успорава затварач на почетку кретања уназад, док је притисак гасова у цеви и даље висок. Када зрно напусти цев, тај противтег усмерава одскок оружја према доле. Као резултат тог процеса, тај нови модел оружја има знатно мањи трзај у поређењу са већином познатих оружја те категорије.

Дизајн оружја омогућава, кад треба, руковање са једном руком

јер користи технологију пресовања лимова, уз широку примену високе квалитетне пластике – полимера. Због приступачне цене привлачан је и за сиромашније земље и за велике војске.

Међутим, појавом компактних јуришних пушака које користе мање калибре од уобичајених пиштољских, те хита на тржишту наоружања у облику PDW (Personal Defence Weapon), знатно се смањила примена аутомата. Чак им прети да полако оду у заборав. Тренутно, аутомати су се задржали у наоружању полиције, понеких служби за обезбеђење и специјалних јединица. Наравно, то ипак важи за богатије државе које воде бригу о својим оружаним снагама, док су у сиромашнијим војскама аутомати још увек распрострањени и широко заступљени. Ипак, у њиховом развоју отишло се даље, па се сада од произвођача захтева нови дизајн који изражава компактност, малу масу, селективну паљбу, уз могућност успашног гађања из јед-

шку муницију калибра .45 ACP. Дизајн оружја омогућава и допушта, када то ситуација захтева, руковање са једном руком, наравно, уз одговарајућу прецизност.

Наравно, то се није могло постићи са старим конструкцијским решењима и због тога је за ново оружје развијено неколико оригиналних решења. Најпре је у питању цев, њено место и испаливање метка. Наиме, цев се налази у истој линији са руком која повлачи окидач, чиме је конструкторски тим успео да минимализује одскок цеви приликом опаљења метка. Такво решење није ново. Јесте на великим калибрима. Међутим, својевремено се појавило на такмичарским малокалибарским пиштољима који су развијени у Русији, али је то оружје убрзо било забрањено на међународним такмичењима јер је са својом екстремно високом прецизношћу давало одређену предност која је оцењена као нефер према другим такмичарима.

Наравно, са тим су добили много на прецизности – нови аутомат Kriss омогућава бољу прецизност и груписање погодака на мети и пружа стрелцу већу ефикасност приликом брзе паљбе на блиском растојању.

Тај систем може успешно да се користи и на оружју у другим калибрима, као што су 9 мм пара, .40 S&W, 10 мм АУТО и то са истом или већом ефикасношћу.

Прецизан први хитац

Прототипови новог оружја показала су на испитивањима обећавајуће резултате током бројних гађања, те је аутомат одмах понуђен војсци САД, али је истовремено развијан модел и за цивилно тржиште – полуаутоматска верзија са цеви од 405 мм дужине, што је законом дозвољено у Америци.

Ново оружје ради на принципу одложеног трзаја затварача, што омогућује стрелцу да упути веома прецизан први хитац. Поред

тих конструкцијских решења још једна од новина код аутомата Kriss јесте његова маса. Наиме, аутомат има веома малу масу за ту врсту наоружања. Први прототипови тежили су 2,18 кг, па је током испитивања дата примедба, и маса је смењена. Код серијске производње тежина тог оружја износи између 1,8 и два килограма.

Кућиште оружја јесте дводелно и израђено је од ливеног полимера, а делови су спојени само са четири чивије, слично као код НК MP5 аутомата. Цев оружја је дужине 140 мм, а дужина целог аутомата 406 мм (са исправљеним кундаком 635 мм). Теоретска брзина гађања износи од 800 до 1.000 метака у минути. Међутим, за време тестирања на једном моделу успешно је додат хидраулични уређај који је брзину паљбе спустио на невероватних 200 метака у минути. Ефикасан домет му је до 100 метара. Иако се чини да то ни-

Стрелац има потпуну контролу над аутоматом приликом рафалне паљбе у полуаутоматском и аутоматском режиму, док испушта тешку муницију калибра .45ACP

је нека раздаљина, калибар који користи .45 ACP нуди стрелцу изузетан високи постотак заустављања противника и то првим метком.

Оквир (узет са пиштоља Glock 21) има капацитет од скромних 13 метака. Међутим, развој оквира није се ту зауставио. Наставља се и у плану је увођење новог оквира капацитета од 28 метака.

Кућиште магацина је непосредно испред дршке, а сама конструкција је таква да се метак налази у оквиру, практично у висини цеви, па су застоји изузетно ретки, а произвођач тврди да Kriss може да испали 5.000 метака без иједног застоја.

Затварач је веома лаган и повезан је са вертикално клизећим тегом, а све то заједно смештено је у кућиште испод дршке која је веома лагана јер је израђена од полимера. Ручи-

ца за запињање налази се са леве стране и преклопиво је, а у току дејства мирује. Полуаутоматска регулаторна паљба налази се на средини горњег сегмента кућишта, обострана је и има три положаја – полуаутоматску паљбу, рафал од по два метка и непрекидни рафал. Оружје има посебну полуаутоматску кочницу која је такође обострана и налази се изнад саме пиштољске дршке.

Иако малих димензија, аутомат има чак четири Picatinny шине. Горња се користи за монтирање нишанских уређаја, било механичких или оптоелектронских. Доња шина је углавном намењена да се на њу монтира предња вертикална дршка, док бочне шине углавном служе за монтирање тактичких светала или ласерских обележивача циљева. Међутим, и само кућиште је модернизовано у току опитовања, па је на неким новијим моделима предњи горњи сегмент кућишта шу-паљ, те је у то лежиште предвиђено постављање тактичких светала. На контролу оружја и његову прецизну паљбу умногоме утиче и једноставан бочно преклопни кундак, који приликом отварања ватре уопште не смета стрелцу, ако је у преклопљеном положају.

Иако је на тестирањима оружје показало висок квалитет, сигурност и прецизност (и произвођач је уложио много на маркетиншку најаву револуционарног аутомата), остаје да се види како ће Kriss Super V проћи на светском тржишту, где „владају“ Heckler & Koch, Beretta и осталих реномирани и проверени произвођачи тог типа оружја. ■

Иштван ПОЉНАЦ

Основни подаци

Калибар	45 ACP
Димензије	11,43 x 23 мм
Укупна тежина са празним оквиром	2,18 кг
Теоретска брзина гађања	800–1.000 метака у минути
Борбена брзина гађања	40–120 метака у минути
Дужина са преклопљивим кундаком.....	406 мм
Дужина цеви.....	140 мм
Капацитет оквира.....	13 и 28 метака
Принцип рада.....	Одложено трзање затварача